

Inhoud

Voorwoord bij de derde herziene uitgave 7

1 Ethiek 9

- 1.1 Inleiding 9
- 1.2 Ethische problemen 10
- 1.3 Het begin van ethiek 13
- 1.4 Morele ervaring 14
- 1.5 Terminologie 15
- 1.6 Soorten uitspraken 16
- 1.7 Methodische kenmerken van ethiek 18
- 1.8 Normen en waarden 20
- 1.9 Het morele gezichtspunt 21
- 1.10 Recht en ethiek 23
- 1.11 Indeling van ethiek 24
- 1.12 Besluit 28
 - Ter verdere lezing 29

2 Medische ethiek 31

- 2.1 Inleiding: gezondheidszorg en ethiek 31
- 2.2 Medische ethiek in historisch perspectief 32
- 2.3 Beroepsethiek 33
- 2.4 Een nieuwe oriëntatie 36
- 2.5 Oorzaken van verandering 38
- 2.6 Nieuwe terminologie 41
- 2.7 Medische ethiek: drie niveaus 43
- 2.8 Ethiek: toepassing en interpretatie 44
- 2.9 Deugdethiek 46
- 2.10 Zinvragen 47
- 2.11 Besluit 48
 - Ter verdere lezing 49

3 Verantwoord medisch handelen 51

- 3.1 Inleiding 51
- 3.2 Morele beoordelingskaders 52
- 3.3 De hippocratische traditie: goeddoen en niet-schaden 52
- 3.4 De levensbeschouwelijke traditie in de geneeskunde: eerbied voor het leven 60
- 3.5 Besluit 74
 - Ter verdere lezing 75

4 Verlichtingstraditie: respect voor autonomie 77

- 4.1 Inleiding 77
- 4.2 De aanleiding voor de nieuwe traditie 78
- 4.3 Wat betekent autonomie? 80
- 4.4 De verlichting 81
- 4.5 Kant over autonomie 82
- 4.6 Autonomie volgens Mill 84
- 4.7 Autonomie als zelfverwerkelijking 86
- 4.8 'Informed consent' 87
- 4.9 De wilsonbekwame patiënt 88
- 4.10 Paternalisme 92
- 4.11 Zelfbeschikking in het gezondheidsrecht 95
- 4.12 Kritiek op het autonomiebegrip 96
- 4.13 Smalle en brede moraal 98
- 4.14 Evaluatie van de verlichtingstraditie 99
 - Ter verdere lezing 100

5 Doelen van gezondheidszorg 101

- 5.1 Doelen ter discussie 101
- 5.2 Medicalisering en gezondheidscultus 103
- 5.3 Soorten doelen 105
- 5.4 Relatie tussen doelen en waarden 107
- 5.5 Gezondheid als uitgangspunt 109
- 5.6 Benaderingen van gezondheid 113
- 5.7 Vormen van geneeskunde 117
- 5.8 Besluit 118
 - Ter verdere lezing 120

6 Keuzen in de zorg 121

- 6.1 Inleiding 121
- 6.2 Meer geld, meer doelmatigheid? 122
- 6.3 Een cultureel probleem 123
- 6.4 Wat is noodzakelijke zorg? 124
- 6.5 Solidariteit in de zorg 126
- 6.6 Verdeling naar behoefte of naar uitkomsten 128
- 6.7 Utilisme en egalitarisme 130
- 6.8 Wie maakt de keuzen? 131
- 6.9 Prioritering, rantsoenering en selectie 133
- 6.10 Evidence based medicine 135
- 6.11 Selectie van patiënten 136
- 6.12 Leefstijl als criterium 138

- 6.13 Betekenis voor de samenleving 139
- 6.14 Leeftijd als criterium 140
- 6.15 Genetische constitutie 144
- 6.16 Loting en wachtlijst 147
- 6.17 Commotie rond wachtlijsten 148
- 6.18 De zorg als markt 150
- 6.19 Besluit 153
 - Ter verdere lezing 154

- 7 Communicatie 155**
 - 7.1 Wat is communicatie? 155
 - 7.2 Kenmerken van de arts-patiëntrelatie 160
 - 7.3 Modellen van de arts-patiëntrelatie 162
 - 7.4 Spreken 164
 - 7.5 Zwijgen 165
 - 7.6 Doorbreking van het beroepsgeheim 167
 - 7.7 De ethische commissie 168
 - 7.8 Besluit 171
 - Ter verdere lezing 172

- 8 Zorg 173**
 - 8.1 Inleiding 173
 - 8.2 Chronische ziekten 175
 - 8.3 Zorg versus behandeling 175
 - 8.4 Ethiek van de zorg 178
 - 8.5 Protocollering van zorg 181
 - 8.6 Richtlijnen en autonomie 183
 - 8.7 Zorg in en rondom het verpleeghuis 185
 - 8.8 Beschermende maatregelen 189
 - 8.9 Dwangbehandeling en dwangmaatregelen in de psychiatrie 190
 - 8.10 De geriatrische patiënt 193
 - Ter verdere lezing 196

- 9 Technologische interventie 197**
 - 9.1 Inleiding 197
 - 9.2 Technologie in de gezondheidszorg 198
 - 9.3 Evaluatie van medische technologie 199
 - 9.4 Ethiek en evaluatie van technologie 201
 - 9.5 Voortplantingstechnologie 207
 - 9.6 In-vitrofertilisatie (IVF) 212
 - 9.7 Abortus provocatus 216
 - 9.8 Transplantatiegeneeskunde 222
 - Ter verdere lezing 229

- 10 Wetenschap 231**
 - 10.1 Inleiding 231
 - 10.2 De biomedische wetenschap 231
 - 10.3 Biomedisch wetenschappelijk onderzoek in relatie met de praktijk van zorg 235

- 10.4 De ethische evaluatie van biomedisch wetenschappelijk onderzoek 237
- 10.5 De Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (WMO) 238
- 10.6 Toekomstige problemen voor de ethische evaluatie van mensgebonden onderzoek 246
- 10.7 Samenvatting van ethische uitgangspunten bij mensgebonden onderzoek 246
 - Ter verdere lezing 247

- 11 Diagnostiek 249**
 - 11.1 Nosologie 249
 - 11.2 Ethische aspecten van de diagnostiek in het algemeen 251
 - 11.3 Ethische problemen samenhangend met vroegdiagnostiek 256
 - 11.4 Vroegdiagnostiek en genetica 256
 - 11.5 Prenatale diagnostiek 258
 - 11.6 Pre-implantatiediagnostiek 259
 - 11.7 Besluit 261
 - Ter verdere lezing 261

- 12 Behandeling 263**
 - 12.1 Inleiding 263
 - 12.2 Behandelen of niet? 265
 - 12.3 De zin van behandelen 266
 - 12.4 Niet-instellen of staken van een behandeling 267
 - 12.5 Palliatie 272
 - 12.6 Levensbeëindigend handelen 276
 - 12.7 Het ethische debat over levensbeëindiging 283
 - Ter verdere lezing 295

- 13 Preventie 297**
 - 13.1 Inleiding 297
 - 13.2 Kenmerken van preventie 298
 - 13.3 Morele rechtvaardiging van preventie 299
 - 13.4 Infectieziektenbestrijding 301
 - 13.5 Screening 305
 - 13.6 Een gezonde leefstijl 309
 - 13.7 Verantwoordelijkheid voor de gezondheid 313
 - 13.8 Drugsverslaving 316
 - 13.9 Besluit 319
 - Ter verdere lezing 320

- 14 Register 323**